

HAPSENJEM GOTOVINE POJACAVA SE PRITISAK NA SRBIJU

Author: [Janet Anderson](#)

Od Beograda se zahtjeva da slijedi hrvatski primjer i izruci bjegunce, ili makar osigura podatke na osnovu kojih ce oni biti uhapseni.

Hrvatski general Ante Gotovina uskoro bi trebalo da bude prebacen u Hag, gdje ce mu se suditi za ratne zlocine.

Njegovo hapsenje na spanjolskim Kanarskim otocima u Hrvatskoj je pozdravljeno s olaksanjem, budući da su na taj način otvorena vrata integraciji u Evropsku Uniju. No, u zemlji je vidljiv i gnjev zbog toga što bi ugled jednog od najvećih nacionalističkih heroja mogao biti doveden u pitanje.

S druge strane, ovo hapsenje se odigralo u trenutku koji je za Srbiju krajnje nepovoljan, jer je sve jači pritisak koji se na nju čini zbog neispunjavanja obaveze suradnje sa Hagom.

Najzad, u samom Tribunalu veoma su zadovoljni zbog toga što će se jedan od tri najvažnija optuženika napokon naći u pritvoru. Pokazalo se da se isplatila strategija tuzilastva, koja se sastojala u snažnom pritisku i obećanju nagrade za pribavljanje podataka na osnovu kojih je moguće izvršiti hapsenje.

Gotovina je optužen 2001. Njemu se pripisuje odgovornost za ratne zlocine i zlocine protiv čovječnosti koji su počinjeni 1995., tokom operacije Oluja. U pitanju je vojna akcija kojom je Hrvatska uspjela povratiti Krajinu – područje koje se prethodno nalazilo pod srpskom kontrolom.

U samoj Hrvatskoj, Gotovina još uvijek uživa status heroja obrambenog rata u kojem je oslobođena trećina državne teritorije.

Stovise, Gotovina je toliko popularan da se plakati s njegovom slikom i natpisom „Heroj, a ne zločinac“ još uvijek mogu vidjeti po citavoj Hrvatskoj.

Hrvatska policija je 8. prosinca/decembra uvečer rasturila manji protestni skup koji je u Zagrebu organiziran povodom Gotovininog hapsenja. Za 11. prosinca/decembra zakazana su mirna okupljanja u velikom broju hrvatskih gradova.

Ipak, ispostavilo se da su demonstracije – barem za sada – znatno manje od onih koje su proteklih godina bile organizirane u znak protesta zbog suradnje s Tribunalom.

Usprkos tome, optužnicu koja je podignuta protiv heroja Oluje i u kojoj se eksplicite – kao sudionik „zajedničkog zločinackog poduhvata“ protjerivanja Srba iz Hrvatske – spominje i osnivač vladajuće Hrvatske demokratske zajednice (HDZ), odnosno pokojni hrvatski predsjednik Franjo Tuđman, Hrvati umnogome dozivljavaju kao uvredu nacionalne časti.

„Zajedno s Gotovinom, optužena je i hrvatska država“, izjavila je Ljubica Lalić iz Hrvatske seljačke stranke (HSS) nakon što je vijest o hapsenju stigla u hrvatski parlament. „Hrvatska vlada sada mora svim raspoloživim sredstvima podržati obranu, ne samo Gotovine, nego i same hrvatske države.“

Hrvatski premijer Ivo Sanader tvrdi da je u hrvatskom interesu utvrđivanje pune istine – kako o Gotovini, tako i o generalima Mladenu Markacu i Ivanu Cermaku (kojima se također sudi za zločine počinjene u Oluji), generalu Rahimu Ademiju (čiji je slučaj prepusten Zagrebu), te sestorici bosanskih Hrvata koji su optuzeni pred Tribunalom.

„Hrvatska će učiniti sve kako bi se utvrdila puna istina“, rekao je Sanader.

Premijer je istakao kako suradnja s Tribunalom nema alternativu: „Obavezni smo poštovati domaće zakone, kao i međunarodne obaveze“, konstatirao je on.

Nizozemska pravica koja prati rad Tribunala, Hakelina Verin Stuart (Heikelina Verrijn Stuart), smatra da bi sudjenje Gotovini u Hrvatskoj moglo dovesti do „suocavanja s vlastitom odgovornošću“.

„Lakše napredujete ukoliko čudovistu vlastite povijesti pogledate u oči“, izjavila je ona, napominjući da bi čak i ovaj slučaj mogao biti prepusten Zagrebu.

Cinjenica da se Gotovina nalazio na slobodi bila je glavna prepreka na putu priključenja Hrvatske Evropskoj Uniji (EU). Tek je 3. listopada/oktobra – kada je, nakon sedmomjesečnog odlaganja, glavna tužiteljica Karla del Ponte (Carla Del Ponte) potvrdila da Zagreb suradjuje s Tribunalom – iz EU-a konačno bilo dano zeleno svjetlo za početak pregovora o članstvu.

„Ovo je pobjeda tužiteljicine strategije“, izjavio je Edgar Cen (Edgar Chen), koji u ime Koalicije za međunarodnu pravdu prati rad Tribunala. Cen također priznaje kako je, zajedno s ostalim promatracima, bio prilično iznenađen popustljivošću koju je Del Ponteova prethodno pokazala prema Hrvatskoj.

Izvori bliski tužilaštvu u međuvremenu su potvrdili da je pozitivan listopadski/oktobarski izvještaj bio omogućen time što su hrvatske vlasti još tada predale podatke na osnovu kojih će Gotovina kasnije biti uhapšen.

„Ovo je lakmus-test“, nastavlja Cen. „Jer, ako Hrvatska nije u stanju uskladiti kazneno pravo s normama EU-a, što će tek biti s ostalim zahtjevima?“

U susjednoj Srbiji, reakcije na Gotovino hapsenje sasvim su drugačije.

Naime, sva sestorica preostalih bjegunaca su Srbi. A dvojica su posebno značajni: bivši predsjednik bosanskih Srba Radovan Karadžić, te zapovjednik njihove vojske, Ratko Mladić.

Beograd se sada nalazi pod velikim pritiskom: od njega se zahtjeva da slijedi hrvatski primjer i izruči bjegunce, ili makar preda podatke na osnovu kojih oni mogu biti locirani.

„Tvrdnje Beograda da čini sve kako bi uhapsio Karadžića i Mladića sada djeluju još neuvjerljivije“, kaže

Cen, koji napominje da je – usprkos tome što je Gotovina uhapšen izvan zemlje – Hrvatska očigledno osigurala informacije zahvaljujući kojima je akcija hapšenja izvršena.

U bijegu su još četvorica optuženika: bivši šef srpske policije, Vlastimir Djordjević; bivši obavještajni oficir bosanskih Srba, Zdravko Tolimir; nekadašnji šef policije u Banja Luci i potonji specijalni savjetnik predsjednika bosanskih Srba, Stojan Zupljanin; te Goran Hadžić, bivši predsjednik takozvane Republike Srpske Krajine (RSK).

Vlada Vojislava Kostunice do sada je, barem djelomično, pokušavala slijediti hrvatski model suradnje s Hagom.

Tako je prije godinu dana Beograd promovirao „dobrovoljnu predaju“ Tribunalu, što je dovelo do toga da se pritvorenim političarima u Hagu pridružio i veliki broj istaknutih generala. Međutim, najvažniji slučajevi još uvijek nisu riješeni.

Poseban problem predstavlja pitanje pristupa dokumentima i arhivama, naročito vojnim. Predsjednik Nacionalnog savjeta za suradnju s Haskim tribunalom, Rasim Ljajić, potvrdio je 9. prosinca/decembra da je pri Vojski Srbije i Crne Gore pronađeno sedam stranica koje su nedostajale u dosijeu Ratka Mladica, te da su i one predate Hagu.

Ljajić je izjavio i da oni koji su skrivali te stranice moraju biti otkriveni, kako bi se utvrdilo tko zapravo prijevica suradnju s Međunarodnim sudom za ratne zločine.

Ljajić se ovoga tjedna susreo s Del Ponteovom, koja je upravo u Beogradu objavila vijest o Gotovininom hapšenju, pojačavajući time pritisak na vlast. Nakon tog sastanka Ljajić je izjavio kako hapšenje hrvatskog generala „dodatno otežava našu poziciju“.

„Prilično su uznemireni“, izjavio je izvor iz tuzilastva koji je prisustvovao spomenutim razgovorima.

Izvori bliski srpskoj vladi tvrde za IWPR kako su vlasti Gotovininu hapšenje dočekali kao losu vijest, „jer više nemaju susjeda sa istim problemom . . . posto nije samo Srbija pokazivala nesposobnost da uhapsi najtraženije bjegunce“.

„Možemo očekivati sve veći pritisak i moramo se suočiti s tim prije no što budemo pritjerani uza zid kako bismo ispunili sve preostale obaveze“, izjavio je Ljajić za državnu televiziju, nakon sastanka.

„Srpske vlasti će morati ispuniti sva obećanja kada je riječ o suradnji“, izjavio je za IWPR urednik beogradskog diplomatskog biltena VIP, Bratislav Grubić, koji vazi za obavijestenog analitičara.

„Trenutno je u toku kupovina vremena“, dodaje Grubić, napominjući kako je jedan od načina na koji beogradske vlasti pokušavaju odugovlačiti i oklijevanje u osiguranju pristupa arhivama.

Posljednjih tjedana nije bilo nikakvih nagovjestaja da bi se bilo koji od bjegunaca uskoro mogao naći iza rešetaka.

Na pitanje o tome gdje se kriju bjegunci, srpski ministar unutrašnjih poslova Dragan Jovic je 7. prosinca/decembra odgovorio kako policija „sve vrijeme“ traga za njima, ali da ta potraga za sada nije dala nikakve rezultate.

„Oni nisu u kontaktu sa Ratkom Mladicem i tesko je vjerovati da bi se uskoro moglo dogoditi ista znacajno“, izjavio je Grubacic.

Istrazivanja javnog mnjenja pokazuju da se u Srbiji raspolozenje mijenja u pravcu podrške izrucenjima optuzenika Haskom tribunalu. Prema posljednjim podacima beogradske agencije Stratedzik Marketing (Strategic Marketing), 47 procenata stanovnistva Srbije podrzava izrucenja, dok je 40 procenata protiv.

Del Ponteova je srpske vlasti upozorila i na to da ce njen izvjestaj o suradnji s Tribunalom – koji bi sljedeceg tjedna trebao biti predan Vijecu sigurnosti Ujedinjenih naroda – biti negativan, jer „oni [srpske vlasti] svoje rijeci moraju najzad sprovesti u djelo“.

Ovakav pristup je smjesta podrzao i predstavnik EU-a Oli Ren (Olli Rehn), koji je u Briselu – na konferenciji za stampu koju je odrzao zajedno s predsjednikom Srbije Borisom Tadicem – izjavio: „Potreban je znacajan napredak u suradnji s Tribunalom. To ostaje kljucni kriterij . . . Oko toga nema nikakvog kompromisa.“

Janet Anderson je voditeljica programa IWPR-a u Hagu. Daniel Sunter je suradnik IWPR-a iz Beograda. Goran Jungvirth je suradnik IWPR-a iz Zagreba.

Location: [Serbia](#)
[Croatia](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/hapsenjem-gotovine-pojacava-se-pritisak-na-srbiju>